

Eén jaar bisschop van Breda
Bisschop Van den Hende
31-10-2007 / 31-10-2008

Voorwoord

Een jaar bisschop is geen eeuwigheid en niet direct een mijlpaal. Wel is er na een jaar de gelegenheid om pas op de plaats te maken en te beseffen dat we als bisdom niet stil hebben gestaan. Met het geloof voorop ontwikkelt zich het proces van *In de duizend gezichten van Uw volk*. Er wordt stimulans geboden aan jong en ouder om ons geloof in God te blijven voeden en om daden van geloof te stellen. Om een persoonlijk antwoord te geven op de roepstem van de Heer en er daadwerkelijk gehoor aan te geven door te doen wat Hij in ons hart heeft gelegd.

Een pas op de plaats zetten en weer een eerste nieuwe stap zetten in de jaren die komen. Daarom bieden we u deze brochure graag aan voor de jaarwisseling 2008-2009.

Niet alles staat erin. Slechts die activiteiten zijn opgenomen die in de periode van 31 oktober 2007 tot december 2008 als nieuwe stappen werden gezet vanuit het bestuur van het bisdom. Daarmee blijft veel onvermeld.

Een aantal activiteiten van de bisschop van Breda willen we toch graag noemen. U vindt ze op de volgende pagina.

Bisschop en bisdombestuur bisdom van Breda
December 2008

Bezoeken en voordrachten bisschop Van den Hende

31 oktober 2007 - december 2008

Bezoeken aan en voordrachten bij:

- kloostergemeenschappen
- scholen
- universiteiten
- Priester- en diakenopleiding Bovendonk
- toeleiding Frenckenprogramma
- verzorgingshuizen
- asielzoekerscentrum
- jubilea
- processies
- bezinningsdagen en lezingen
- ziekenbezoek
- geloofsgesprekken
- boekpresentaties
- huisbezoeken
- bezoeken aan parochies
- bedevaarten naar Lourdes en Kevelaer
- Wereldjongerendagen in Australië
- Raden van Kerken in Zeeland en Brabant
- protestantse kerken
- bisschoppensynode in Rome

Terugblik 2007 - 2008

Bisdombestuur

In november 2007 vond de eerste bijeenkomst van het bisdombestuur plaats. Bisschop Van den Hende stelde het bisdombestuur in met als leden: vicaris-generaal V. Schoenmakers, kanselier mgr. H. Lommers, econoom G. de Rooij, coördinator diocesane diensten B. van Geffen. Als toehoorder is aanwezig bij de vergaderingen communicatieregisseur D. van Roosendaal.

In de praktijk houdt het bisdombestuur een verbreding in van de dagelijkse leiding. Voorheen kwam de dagelijkse leiding bijeen als bisschop, vicaris-generaal en coördinator diocesane diensten. Hieraan zijn nu in de vorm van het bisdombestuur functionarissen toegevoegd.

Dit betekent aandacht voor integraal management. Het bestuur van het bisdom heeft zodoende de koers ingezet die in het kader van *In de duizend gezichten van Uw volk* ook van parochies wordt gevraagd. Zie daarvoor de volgende paragraaf.

Het bisdombestuur is het orgaan waarin besluiten worden genomen. Het bisdombestuur vergadert wekelijks op vrijdag. Voor het overleg en de uitwisseling met de dekenale leiding van de drie dekenaten vergadert de bisdomleiding (bisschop en vicaris-generaal) in de bisdomraad. Bisdombestuur en bisdomraad verhouden zich tot elkaar als parochiebestuur en parochieraad. De bisdomraad komt maandelijks bij elkaar.

In de duizend gezichten van Uw volk

Begin 2007 verscheen na lange voorbereiding en consultatie de diocesane beleidsnota *In de duizend gezichten van Uw volk*. De nota werd inhoudelijk gepresenteerd in Bergen op Zoom. In maart 2007 werden in drie dekenale bijeenkomsten de samenwerkingsverbanden gepresenteerd waarin parochies wordt gevraagd te werken aan maximale samenwerking. Deze zijn te vinden op www.bisdombreda.nl/samenwerkingsverbanden. Vervolgens organiseerde het bisdom in januari 2008 een diocesane werkochtend over het beleidstraject van *In de duizend gezichten van Uw volk* en verscheen een speciaal nummer van het magazine van het bisdom.

Het bisdom vraagt parochies te werken aan maximale samenwerking op het gebied van pastoraat, personeel, financiën, gebouwen en besturen, met het geloof voorop. In een integrale aanpak dienen deze terreinen evenwichtig aan bod te komen.

Eind 2008 vonden dekenale bijeenkomsten plaats voor degenen die vanuit de parochies betrokken zijn bij de intensivering van de onderlinge samenwerking. Naast een algemeen deel over de inhoud van het beleid, was er per dekenaat een eigen kleur. De bisdomleiding was aanwezig om vragen te beantwoorden.

Ook vond een drietal dekenale bijeenkomsten plaats met de (inter)parochiële caritasinstellingen over de samenwerking van parochies. De (inter)parochiële caritasinstellingen volgen in een samenvoeging als parochies worden samengevoegd.

Herziening benoemingenprocedure

In 2008 werd een begin gemaakt met de herziening van de benoemingenprocedure voor pastorale beroepskrachten in de parochies. De herziening volgt uit de beleidsnota *In de duizend gezichten van Uw volk*. Daarin wordt vastgesteld dat er in toenemende mate een beroep zal worden gedaan op de mobiliteit van beroepskrachten.

Benoemingen zullen ook in toenemende mate worden gedaan met het oog op de beoogde samenstelling van het team binnen de samenwerkingsverbanden. Een duidelijke aansturing door de bisdomleiding, die verantwoordelijk is voor het geheel van de Kerk van Breda, is daarvoor van belang. Aan de herziening wordt gewerkt in samenspraak met de dekenale leiding. Het doel is benoemingen goed af te stemmen op de toekomst van de parochies in de samenwerkingsverbanden.

Een andere omstandigheid waar de Kerk van Breda mee te maken heeft, is dat vacatures soms langere tijd niet vervuld kunnen worden door mensen die daar volledig voor gekwalificeerd zijn (afgestudeerden in de theologie). In voorkomende gevallen kan besloten worden een vacature tijdelijk te sluiten en een aangepaste taak te omschrijven die voor een beperkte tijd kan worden vervuld door een zogeheten ppm'er. Dit is iemand zonder volledige bevoegdheid (want zonder de volledige vereiste opleiding) met een bepaalde taak ter ondersteuning van het team, bijvoorbeeld als catecheet.

Geloof voorop

In september 2008 ontvingen parochies en geloofsgemeenschappen c.q. parochiekernen in het bisdom van Breda een display met acht geloofsboekjes. De displays met laagdrempelige geloofsboekjes konden worden neergezet in de kerken, waar een breed publiek ze mee kon nemen. Aan de hand van de geloofsboekjes kunnen parochies eenvoudig een catechetisch moment vormgeven. Enkel de displays neerzetten is ook voldoende.

De geloofsboekjes werden gemaakt in het kader van het beleidstraject *In de duizend gezichten van Uw volk*. Bisdombreed worden parochies gevraagd te komen tot maximale samenwerking met het geloof voorop. De geloofsboekjes en de displays zijn daartoe een stimulans.

Parochies en geloofsgemeenschappen c.q. parochiekernen is gevraagd de displays te bewaren, omdat in 2009 een nieuwe serie geloofsboekjes wordt gemaakt.

Compendium van de sociale leer van de Kerk

Eind februari werd in Tilburg de Nederlandse vertaling gepresenteerd van het in 2004 verschenen *Compendium van de sociale leer van de Kerk*. Bisschop Van den Hende beval het Compendium in een bericht op de website van het bisdom aan als prima naslagwerk en goede gids. Eind april vestigde de bisschop in zijn Pinksterbrief 2008 *Het vuur van de liefde* in het bijzonder de aandacht op de inspiratie van Gods Geest waar het gaat om diaconie en sociale rechtvaardigheid.

Bijeenkomsten in het bisschopshuis

Op maandagavond 2 juni vond in Breda de diocesane presentatie van het *Compendium van de sociale leer van de Kerk* plaats. Bisschop Van den Hende nodigde de pastorale beroepskrachten in het bisdom van Breda hiervoor uit. De bijeenkomst vond plaats in het bisschopshuis, in de week voorafgaand aan de Zondag voor diaconie (8 juni 2008). Drie inleiders gaven een reflectie op het Compendium. Deze inleidingen verschenen later in een brochure, die werd verstuurd aan de pastorale beroepskrachten en werd gepubliceerd op de website van het bisdom.

Op 10 november 2008 vond een tweede bijeenkomst in het bisschopshuis plaats voor pastorale beroepskrachten. Deze had tot thema het *Handboek voor de spirituele oecumene* van kardinaal Kasper. Inmiddels is de derde bijeenkomst gepland op 9 februari 2009. Deze zal gaan over ‘Het Woord van God’.

Daden van geloof

“De heilige Geest brengt de woorden van Christus in herinnering om ons geloof te voeden. De Geest helpt tevens om ons geloof handen en voeten te geven. Hij zorgt ervoor dat in ons binnenste dezelfde gevoelens van rechtvaardigheid en barmhartigheid leven die ook in het hart van de Heer aanwezig zijn,” staat in de Pinksterbrief 2008 *Het vuur van de liefde*.

Vanuit de bekommernis om inzet voor sociale gerechtigheid bekijkt het bisdom of bestaande structuren van de diocesane diaconale ondersteuning nog voldoende adequaat zijn. Het bisdom van Breda heeft een lange traditie

van kerkelijke inzet voor gerechtigheid en deze heeft in steeds nieuwe omstandigheden aangepaste vormen gevonden.

Kerkebalans Nieuwe Stijl

Op het beleidsterrein 'financiën' werd een start gemaakt met de implementatie van Kerkebalans Nieuwe Stijl. In negen pilots werd bisdombreed ervaring opgedaan met Kerkebalans Nieuwe Stijl. De nieuwe aanpak kenmerkt zich door het gericht en persoonlijk benaderen van concreet geselecteerde doelgroepen in de parochie. Het magazine van het bisdom van september was geheel gewijd aan Kerkebalans Nieuwe Stijl.

Fonds 'Geloof en jongeren'

Eind oktober 2007 kondigde bisschop Van den Hende de instelling aan van een nieuw fonds voor het bisdom van Breda: het fonds 'Geloof en jongeren'. De eerste gelden van dit fonds bestonden uit de giften die de bisschop bij zijn wijding tot bisschop, op 25 november 2006, mocht ontvangen.

De Kerk heeft een boodschap voor jonge mensen. Het fonds ondersteunt inhoudelijke activiteiten van het bisdom van Breda op het gebied van Kerk en jongeren. Zo ondersteunde het fonds in 2007 de Summerschool, een aantal speciale dagen van geloofsverdieping en geloofsgesprek voor jongeren in de leeftijd van 17 t/m 30 jaar. In 2008 werd opnieuw een Summerschool georganiseerd. Vanwege de Wereldjongerendagen, die in de zomer van 2008 plaatsvonden, vond de Summerschool in 2008 plaats in het najaar als Aftersummerschool.

Het fonds Geloof en jongeren maakte de WJD-sleutelhangeractie mogelijk. Alle 700 Nederlandse pelgrims in Australië ontvingen van bisschop Van den Hende een sleutelhanger met bijbelteksten rond getuigen van het geloof. De bisschop deelde de sleutelhangers uit als integraal onderdeel tijdens de catechese aan de jongeren. Zo kregen de jongeren een tastbare herinnering mee aan de catechese en de oproep getuigen te worden van de gelovige hoop

Fonds kadervorming

Een tweede fonds dat nieuw werd ingericht is het fonds kadervorming. De doelstelling van het fonds is het mogelijk maken en houden van opleidingen en vorming in de ruime zin van het woord voor beroepskrachten en vrijwilligers in het kerkelijk kader.

Het fonds is opgericht om nu en in de toekomst tegemoet te kunnen komen aan de behoefte aan vorming van het kerkelijk kader. Het beleid van het bisdom is gericht op de vitalisering van parochies. Het is van belang dat het kerkelijk kader in het bisdom van Breda, zowel het professioneel kader als het vrijwilligerskader, voldoende toerusting kan krijgen om hier mede vorm aan te geven.

Roepingcampagne

In 2008 bestaat de Priester- en diakenopleiding Boven-donk (PDOB) 25 jaar (1983-2008). De PDOB is een onderdeel van het bisdom van Breda en biedt een opleiding aan voor priesters en diakens op latere leeftijd. Het jubileum was aanleiding om het belang van de opleiding van priesters en diakens voor het werk in de Kerk onder de aandacht te brengen.

Op 31 oktober werd het jubileumjaar geopend met een symposium, waarop mgr. dr. Eijk een inleiding gaf en prof. dr. Wissink. Tijdens het symposium vond de publiekspresentatie plaats van een diocesane campagne om het roepingenwerk in parochies een impuls te geven. Onder het motto 'Ik antwoord op wat U in mijn hart hebt gelegd' werd een interactieve website ontwikkeld (www.roeping.nu) met onder meer interviews met priesters, diakens en de bisschop van Breda, een quick test en een slow test. Naast de website werd foldermateriaal ontwikkeld en verscheen een speciale uitgave van het magazine van het bisdom Breda.

Vanwege de aanleiding van het jubileum van de Priester- en diakenopleiding Bovendonk staan in de campagne het ambt van priester en diaken centraal. In het magazine en in de begeleidende publiciteit was oog voor de roeping van iedere gelovige.

Als via de website contact ontstaat met mensen die zich verder willen verdiepen in hun roeping kunnen mensen op maat worden doorverwezen naar bijvoorbeeld de opleiding Bovendonk, andere theologieopleidingen en het Fakkelproject van het bisdom, waarin het bisdom samenwerkt met religieuzen.

Opleidingsfonds priesters en diakens

De werving van financiële bijdragen voor de opleiding van priesters en diakens vindt plaats via het 'Opleidingsfonds priesters en diakens'. Dit is het derde fonds dat nieuw werd ingesteld.

Vooruitblik 2009

In de duizend gezichten van Uw volk

Het bisdom vraagt parochies om te werken aan maximale samenwerking op de terreinen: pastoraat, personeel, financiën, gebouwen en besturen. Met het geloof voorop. De vraag aan parochies om samen te werken en de vraag om het geloof voorop te stellen, komt voort uit de zorg van het bisdom voor de vitaliteit van parochies.

De focus op zes beleidsterreinen betekent de nadrukkelijke wens van een integrale aanpak, waarbij alle terreinen evenwichtig aan bod komen en op elkaar afgestemd. Om parochies te ondersteunen bij het vormgeven daarvan ontwikkelt het bisdom instrumenten, zoals vragenlijsten, die helpen om 1) te inventariseren, 2) te toetsen en 3) beleidskeuzes te maken.

Begin 2009 vindt opnieuw een diocesane werkochtend plaats over de parochiële samenwerking. Zoals ook in 2008, tijdens de eerste diocesane werkochtend rond het beleidstraject *In de duizend gezichten van Uw volk*, zal opnieuw een magazine van het bisdom Breda verschijnen over de samenwerking van parochies.

Diocesane roepingcampagne

In het kader van de website www.roeping.nu en het jubileum van de Priester- en diakenopleiding Bovendonk zal onder meer de staf van de Priester- en diakenopleiding Bovendonk parochies bezoeken om aan de hand van het ontwikkelde materiaal het gesprek aan te gaan over roeping en roepingenwerk in de parochie.

Op weg naar Lourdes

Van 20 tot 28 mei 2009 pelgrimeert het bisdom Breda naar Lourdes. Bisschop Van den Hende maakte de data van de Lourdesreis bekend op 15 augustus, het feest van Maria Tenhemelopneming, het patroonsfeest van het bisdom. Het thema dat de diocesane bedevaart meekrijgt is 'Mij geschiede naar Uw woord'. Dit zijn de woorden die Maria sprak tot de engel die haar de geboorte van Jezus aankondigde.

In de advent vonden in de drie dekenaten van het bisdom Maria vespervieringen plaats ter voorbereiding op de reis. Een voor de bedevaart gemaakte kaars, met daarop het logo dat speciaal voor de bedevaart werd ontwikkeld, werd bij elk van de vieringen aangestoken.

Maria: voorbeeld van geloof

In december ontvangen parochies en geloofsgemeenschappen c.q. parochiekernen pakketten met speciaal vanwege de bedevaart ontwikkelde Maria gebedskaartjes. Zo kunnen parochies al degenen die met Kerstmis de vieringen bezoeken iets tastbaars meegeven vanuit die viering.

De gebedskaartjes vestigen de aandacht op Maria vanuit het thema van de bedevaart en verwijzen naar het opsteken van een kaarsje bij Maria als een vorm van bidden zonder omhaal van woorden. Daarom ontvangt elke parochie bij de kaartjes ook een pakket met waxinelichtjes.

Verzorgingshuizen en instellingen krijgen de pakketten niet actief aangeboden. Zij kunnen de gebedskaartjes bestellen zo lang de voorraad strekt.

Roeping

Met de Maria gebedskaartjes wordt met het feest van Kerstmis nadrukkelijk aandacht gevraagd voor Maria als voorbeeld van geloof, van in vertrouwen ja zeggen als God je roept en meewerken aan Gods plan van liefde voor iedere mens. De diocesane bedevaart vestigt daarmee, parallel aan de roepingcampagne via de website www.roeping.nu, de aandacht op de roeping van alle gelovigen.

Geloof voorop

Bij de presentatie van de diocesane beleidsnota in januari 2007 werd het reeds gezegd: we bouwen aan de Kerk van Breda in een houding van én vertrouwen én verantwoordelijkheid nemen. Het gold voor de periode die achter ons ligt én het zal gelden voor de periode die voor ons ligt.

